

Silarsuarmi angalagit Darwinilu

Fagit akimorlugit atuartitsinissamut aqqissuussaq

**Pinngortitalerinermi aamma Inuiaqatigiilerinermi 4.klassenit 7.klassinut
Suliarinnittoq Ditte Bendtsen, august 2009**

Silarsuarmi angalagit Darwinilu

**Faginut ukununnga:
Pinnngortitalerineq
Inuiaqatigiilerineq**

Atuaqatigiit akulliit: 4.-7.klasse

Akunnerit atugassat: Sammisaaq tamarmi sivisussuseqassaaq akunnerit 4-5, tamannali atuaqatigiit qanoq inneri aallaavigalugit tulluarsarneqarsinnaavoq, atuartullu aallussinerat aamma itisilerinerat.

Suleriaatsit:

Pingaartinneqarpoq gruppikkaarluni sulinissaaq, taamaalillutik atuartut oqaloqatigiittassammata, apeqqutillu pillugit eqqarsaasersoqatigiittarlutik. 4-5-inik gruppiliortoqassaaq 3-4-nik inuttalinnik, apeqqutaalluni klassi qassinik atuartoqarnera.

Nassuiaat:

Atuartsinissamat aqqissuussaaq, tassani Charles Darwin atuartunut ilisartinneqassaaq, paasisai taakkulu pingaassusaat sammineqassapput. Suliassiissutinik aallaaveqarlutik atuartut GPS misilissavaat, nunallu assingi sumiissusersiornerlu paasiniaaffigalugit. Nunarsuup assinga suliaqarfigissavaat Darwin-ilu immakkut sumunnarsimanersoq paasiniarlugu, taamaalillutillu paasisaqarfigalugit: allorniusat tukimukartut, allorniusat sanimukartut, nunarsuullu immikkoortortai.

Siunertaa:

- Atuartut GPS-ip atortarnera paasisaqarfigissavaat, nunallu assinga atorlugu sumiissusersiornerlu periarfii paasisaqarfigissallugit.
- Atuartut paasisaqarfigissavaat; allorniusat tukimukartut aamma sanimukartut, nunarsuullu imarpai nunap assingani.
- Atuartut Darwin pillugu paasisaqassasut, silarsuarmilu angalasimanera pillugu.

Ilinniartitsisumut:

Uuma atuartsinissap aqqissuussap ingerlanneqarnissaanut atuaqqinneqarfigissavaat Darwin silarsuarmilu paasisai pillugit. Atuagassat allattorsimaffianni siunnersuuteqarpoq atuakkat suut, quppersakkallu suut atornerarsinnaanersut, amerlanertigut meeqqat atuagaat. Suliaqarfigissavaat pingasunik immikkoortortaarpoq; sammisamat aallaqqaasiut, suliaqarfiillu marluk, tassani atuartut namminneq sulissapput.

Pinnngortitalerineq aamma Inuiaqatigiilerineq

<p style="text-align: center;">Inuiaqatigiilerinermi ilikkagassat: Atuartut akullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq:</p>	
<p style="text-align: center;">Nunarsuup samminerani</p>	
<p>Kalaallit Nunaata nunarsuullu nunap-assingi assigiinngitsut ilisimallugillu atorsinnaassagaat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nunarsuup assinga atorlugu atuartut paasisaqarfigissavaat allorniusat tukimukartut sanimukartullu <p>Nunarsuup assingani sumiiffissiorsinnaassasut aamma nunarsuup immikkoortui, imarpissuit, qaqqaqarfissuit kuussuaqarfiillu, nunani immikkoortut annerit nunallu sumiissusiat ilisimassagaat</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nunarsuup assinga atorlugu atuartut imarpissuit nunavissuillu paasisaqarfigissavaat, aammalu paasisaqarfigalugu Darwin aamma HMS Beagle sumi angalasimanersut 	
<p style="text-align: center;">Pinngortitalerinermi ilikkagassat Atuartut akullerni atuarnerminnik naammassinninneranni naatsorsuutigineqarpoq :</p>	
<p style="text-align: center;">Paasissutissanik ilisimasaniillu atuinermi</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Oqaatsit imatut ineriartortissimassagaat ikinngutitik, ilinniartitsisutik ilaqtatillu pinngortitalerinermi suliatik pillugit oqalliseqatigisinnaassallugit 	
<p style="text-align: center;">Nunarsuup samminerani</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - GPS-ip atornissaa paasisaqarfigissagaat 	
<p style="text-align: center;">Immikkoortoq siulleq: Aallaqqaasiut</p>	<p style="text-align: center;">Atortussat assigiinngitsullu</p>
<p>Nunarsuup assinga atuartunut nassuiaanneqassaaq, tukimut sanimullu allorniusat sukumiisumik nassuiarneqassallutik. Aammattaq imarpissuit nunavissuillu arfineq marluk nassuiarneqassapput. (Ilinniartitsisup aallarniinera)</p> <p>Suliassaq:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut allassavaat oqaatsit ajornakusoortut allattuiffimminnut, gruppikkaarlutillu ataatsimoorlutik paasiarlugu oqaatsit qanoq isumaqarnersut. • Allattarfissuaq atorlugu ataatsimoorloqassaaq. 	<p>Klasse-p nunarsuup assiutaa</p> <p>Oqaatsit fag-imut tunngasut soorlu allorniusat tukimoortut sanimoortullu, imarpiit nunavissuillu arfineq marluk ilinniartitsisumik nassuiarneqassapput, atuartullu namminneq oqaatsit atorlugit nassuiaatit "fag-imi oqaatsinut allattaavik"-mut allassavaat.</p>

<p style="text-align: center;">Immikkoortortap aappaa: Silarsuarmi angalagit Darwinilu</p>	<p style="text-align: center;">Atortussat assigiinngitsullu</p>
<p>Atuartut tamarmik nunarsuup assinganik tunineqassapput. Taavalu gruppinit agguarneqassapput minnerpaamik pingasunik inuttalinnut.</p> <p>Gruppit tamarmik Darwin-ip nalunaarsuiffiini koordinatiliaanillu, ullorsiutimini allassimasaanik, tunineqassapput.</p> <p>Suliassaq 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darwin-ip ullorsiutaaniit ullut tulleriiassigit • Nunarsuup assingani eqqartukkat nassaarisigit • Darwin-ip sumiiffimmit tikitsinerata kisitsisaa imaluunniit ullua allaguk <p>Suliassaq 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Imarpissuit Darwin-ip aqqusaagaasa atii nunap assinganut allassigit • Nunarsuup assingani titarniliorit Darwin-ip aqputaa malillugu, aallartissaaq 1831-mi England-imi 1836-imilu naalluni aamma England-imi. <p>Suliassaq 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikisunik titartaagit, Darwin-ip angalanermini takusaanik. Nunarsuup assingani inissaqanngippat pappiaraq A3 atorsinnaavaat. Aammattaq net-imi assinik nassaarniarsinnaavusi. <p>Suliassaq 4:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Charles Darwin kinaava? • Gruppikkaarlusi Charles Darwin kinaanersoq sunalu paasisaa pingaaqisoq paasiniarsiuk; atuakkat atuarnersigut, internet atorlugu atuarfimmiluunniit inunnik assigiinngitsunik apersuinikkut. <p>Suliassaq 5: Kia Darwin nalunngisaqarfiginersaavaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut unammisinneqarsinnaapput suliassaq 4-mi paasisat katersat tunngavigalugit. • Atuartut gruppikkaarlutik piffissami aaliangersimasumi Darwin pillugu, amerlanerpaanik apeqqusiussapput. • Tamatuma kingorna gruppit apeqqusiaminnik taartigiissapput, akiniarsaralugillu. • Akissutit utertineqassapput aqqissorneqarlutillu. 	<p>Nunarsuup assinga fotokopi-inngorlugu/atlas Ilanngussaq 1 aamma 2 Aqerluusaq Allattuiffik</p> <p>Naliliineq: Atuartut gruppeni suleqatigiissapput apeqqusiortutik oqaasiliorminni.</p>

Pinngortitalerineq aamma Inuiaqatigiilerineq

<ul style="list-style-type: none"> • Gruppi ajunngitsunik amerlanerpaanik akissuteqarsimasoq ajugaassaaq. <p>Naliliinermi eqquiniaaneq</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ilinniartitsisoq apeqqusiorsinnaavoq 10-15-inik Darwin pillugu. Gruppit tamarmik immikkut sanaanneqassapput. • Apeqqutit normulersorneqarsimasut akuleriisinneqassapput, atuartut naafferaallutik tiguisassapput, nipituumillu gruppeqatitik atuffattarlugit. • Ataatsimoorlutik akissuteqassapput, nipituumillu atuffassisoq allattarfissualiassaaq, apeqqutillu akissutaat inissaanut allallugit. • Gruppi amerlanernik ajunngitsunik akissuteqartoq ajugaassaaq. 	<p>Ilinniartitsisoq apeqqusiussaaq atuartut paasissutissat katersugaat tunngavigalugit, aammalu atuartut namminneq apeqqutaat tunngavigalugit.</p> <p>Whiteboard-imut tusch-it gruppenut tamanut. Gruppit tamarmik allattarfissuarmi allaffissaqassapput.</p>
<p>Immikkoortortat pingajuat: GPS pinngortitami/ najugaqarfinni</p>	<p>Atortussat assigiinngitsullu</p>
<p>GPS-ip atortarnera pillugu aallaqqaasiineq. Ilinniartitsisoq naatsumik aallaqqaasiissaaq, GPS sunaanersoq pillugu, qanorlu atorneqartarnersoq. Ilinniartitsisoq allakkap puusaaq piareersimasaaq, iluaniissappullu sumiiffimmi/illoqarfimmi atuartut ornitassaat. Ornitassamat atortussatut ilaassaaq nunap assinga pisunnermi atortartoq imaluunniit illoqarfiup assinga.</p> <p>Suliassaq</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atuartut gruppikkaarlutik allakkap puusaaq tunineqassapput. Atuartut sumiiffiit nassaarissavaat. Sumiiffiit nassaarigaangamikkat koordinatit GPS-ip takutitai allattassavaat. • Kingorna gruppit koordinatit illoqarfiup assinganut ikkussussavaat. • Allattarfissuaq atorlugu ataatsimut naliliisoqassaaq; qanoq ingerlasoqarpa? Koordinatit sorliit gruppit sorliit nassaaraat? 	<p>Ilinniartitsisumut: GPS-ip atortarnera misissorluaruk, klassip misilinnginnerani. Apeqquterpaaloqarsinnaavoq akisinnasariaqakkanik, piukkunnarporlu nammineq atortut misilereersimagaanni. GPS-imi koordinatit nassaarisassat nunap assingani nikinganngitsumik nassaarinqarsinnaassapput.</p> <p>GPS-imut atortut attartorneqassapput Inerisaaviup atuartitsissutinik atorniartarfiani. Illoqarfiup assingi, aqerluusat, oqaatsit aaliangersimasut atukkat atuartut suleqatigalugit piareersarneqassapput, "sammissami oqaatsit aaliangersimasut" allattaaviani allattorneqarsinnaallutik.</p>

Atuagassat nittartakkallu

Nittartakkat:

Paasissutissat isumassarsiallu siornani sammisat pillugit, uanngaaneerput:
<http://www.pbs.org/wgbh/evolution/educators/lessons/lesson2/act1.html> (engelsk)

Aallaqqaasiutigalugu paasiniaanissamut paasissutissanullu tunuliaqutinut:
<http://www.emu.dk/gsk/fag/bio/undervisning/index.jsp>

Sammisami ineriartorneq pillugu Charles Darwin pillugu atuagassaqqarpoq, aammalu net-ikkut spil-
 iutaa ilinniuteqqarpoq atuagatiinnut 5.-6.klasse-nut.

Atuakkat:

Charles Darwin – oplev Darwins verden gennem en skibsdreng dagbog: Gibbons, Alan, Forlaget
 Flachs 2008,

Dyrenes udvikling: Jørgensen, Bent: Dyr på stribe, Gyldendal, 2008

Atuakkat taakku marluk attartorneqarsinnaapput misissuinermi Atorniartarfik Saqqummiivimmiit,
 Inerisaavik. Takku saniatigut arlalinnik atuagaqqarpoq makku pillugit; ineriartorneq, Darwin
 aammalu pinngortitalerinermit nalinginnaasumik.

Inerisaaviup nittartagaani – > nutaarsiassat pinngortitalerinermi siunnersortimit, atuartitsissutissat
 aqqissuussat aamma sammisamut tunngasunik link-it.

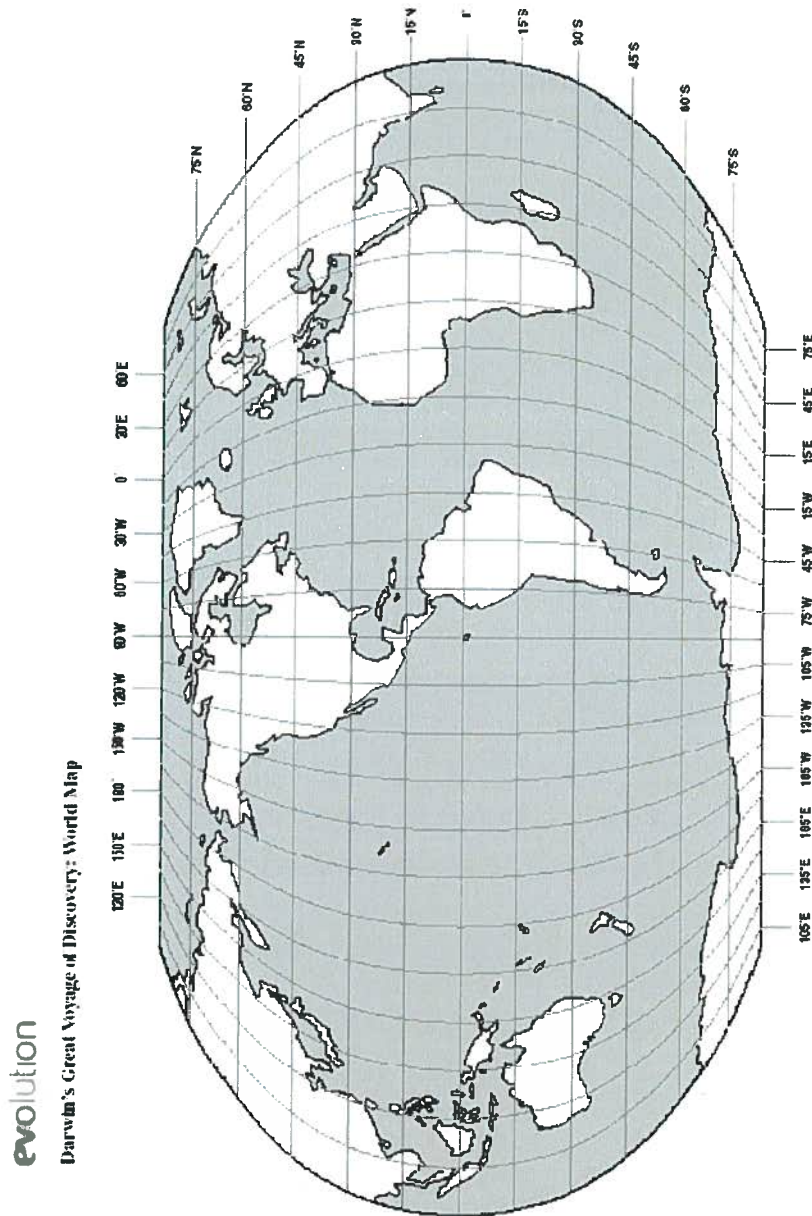
Atorniartarfik misissuataaruk nittartakkatsinni www.inerisaavik.gl fag-ernilu
 atuartitsissutissarpassuarnik soqutinartunik nassaarlutit.

Atuatitsinermit atortussarpassuit misissuataakkit katersugaatitsinni assigiinngitsuni
<http://booking.inerisaavik.gl/bookingweb> **Atuartitsissutinik Atorniartarfik-mut** aammalu
<http://info.inerisaavik.gl/infoweb> **Atorniartarfik Saqqummiivik-mut**. Tassanittaaq takusinnaavat
pædagogiske samling, ilinniaqqinnissarnut atuakkanik pisariaqartitsiguit imaluunniit
 perorsaanermit paasissutissanik assigiinngitsunik nutaanik perusukkuit, soorlu klasse-p iluani
 inooqatigiinnermut tunngasunik, qinngasaarineq, suleqatigiinneq il.il.

På **ATTAT-skrivebordet i lærerkonferencen** → **Meeqqat Atuarfia FSK** → **Takuuk**
 atuarsinnaavatit atortussanut tunngasut nutaarsiassarpassuit. Tassani ussaassaaruteqqarpugut
 atortussaatsinnut nutaanut, makkununga tunngasunut; iganermi ilitersuutit, illumi suliasanik
 ilinniutit, silaannaap pissusaa pillugu film-it, kalaallisullu atuartitsinermit klasseni atugassat.

Takuuk!

Ilanngussaq 1 - (Nunap assinga anneq atorfissaqartikkukku, asseq "klik"-kersinnaavaat sinaalu siaartillugit)

Ilanngussaq 2

Koordinaatit immikkoortut siulliannut

Excerpts from Charles Darwin's *Voyage of the Beagle**Adapted with permission from www.literature.org***Preface**

I have stated in the preface to the first Edition of this work, and in the Zoology of the Voyage of The Beagle, that it was in consequence of a wish expressed by Captain Fitz Roy, of having some scientific person on board, accompanied by an offer from him of giving up part of his own accommodations, that I volunteered my services, which received, through the kindness of the hydrographer, Captain Beaufort, the sanction of the Lords of the Admiralty. As I feel that the opportunities which I enjoyed of studying the Natural History of the different countries we visited, have been wholly due to Captain Fitz Roy, I hope I may here be permitted to repeat my expression of gratitude to him; and to add that, during the five years we were together, I received from him the most cordial friendship and steady assistance. Both to Captain Fitz Roy and to all the Officers of the Beagle, I shall ever feel most thankful for the undeviating kindness with which I was treated during our long voyage....

Devonport, England: 50°N, 4°W
December, 27, 1831

Cape Verde, Porto Praya 14°N, 23°W
January 16, 1832

Rio de Janeiro, Brazil: 23°S, 43°W
July 5th, 1832.

Maldonado, Uruguay: 34°S, 54°W
July 24th, 1833.

Buenos Aires, Argentina: 34°S, 59°W
August 24, 1833

Port St. Julian, Argentina: 49°S, 67°W
January 9, 1834

Tierra del Fuego, Argentina: 55°S, 73°W
December 17th, 1832.

Pinngortitalerineq aamma Inuiaqatigiilerineq

Silarsuarmi angalagit Darwinilu

Bay of S. Carlos, Chile: 42°S, 73°W
January 15, 1835

Valdivia, Chile: 39°S, 73°W
February 20, 1835

Concepción, Chile: 37°S, 73°W
March 4, 1835

Galapagos Islands, Ecuador: 0°S, 90°W
September 15, 1835

Tahiti Island, French Polynesia: 17°S, 149°W
November 15, 1835

Sydney, Australia: 33°S, 151°E
January 12th, 1836.

Cocos Islands: 12° S, 96° E
April 1, 1836

Port Louis, Mauritius: 20°S, 57°E
May 9, 1836

Ascension: 8°S, 14°W
July 19, 1836

Falmouth, England: 50°N, 5°W
October 2, 1836

©2001 WGBH Educational Foundation and Clear Blue Sky Productions, Inc. All rights reserved.